

croire que cette lettre atteignit le but que se proposait Calliste; car, dès le 28 juin de la susdite année, Hermonyme était déjà à Paris, où il achevait de copier un manuscrit de Quintus de Smyrne¹. Quant à Andronic Calliste, il mourut non pas en France, comme l'affirme Raphael de Volterra², mais en Angleterre, selon le témoignage de Constantin Lascaris, que ses relations avec ses compatriotes mettaient à même d'être bien renseigné³.

ŒUVRES D'ANDRONIC CALLISTE. — 1. Ἀνδρονίκου τοῦ Καλλίστου εἰς τὸν μεγαλοπρεπῆ ἄνδρα κύριον Γεώργιον Παλαιολόγον τὸν Δισύπατον⁴.

2. Μονωδία κυροῦ Ἀνδρονίκου τοῦ Καλλίστου ἐπὶ τῇ δυστυχίᾳ Κωνσταντινουπόλεως⁵. Cette monodie n'est qu'une creuse amplification de rhétorique. On y trouve, cependant, le passage suivant, où Andronic parle de lui-même : Νῦν οὖν χρὴ θανεῖν· κἀγὼ πρὸ πάντων τοῦτο ζητῶ. Τί γάρ καὶ δράσεις, ὧ τάλας Ἀνδρόνικε; ποῦ πορευθῆς; εἰς ποίαν πόλιν, ὑπὸ ποίῳ κυρίῳ παρατεινᾶς ἴδιους καὶ φίλους, τίσι χρήσῃ καθηγεμόσι τοῦ λόγου; ὧ δυστυχούς ἐμῆς βιοτῆς, ὧ πικρὰς ὄρφανίας, ὧ τροχῆ Χρόνου, οἷον βάραθρον φέρων κατήνεγκας! ὧ συγγενεῖς, καθηγεμόνες καὶ φίλοι, πῶς ὑπεμείνατ' ἐμὲ τὸν ὑμέτερον φίλον καταλιπεῖν; ἀλλ' ἄρατέ με ταχέως σὺν ὑμῖν, ἄρατε καὶ μὴ μέλλετε. Μισῶ γάρ τὸ φῶς, τὸν ἄερα, αὐτὸ τὸ ζῆν. Ὡ θάνατε, νῦν μ' ἐπίσχεψαι μολὼν⁶.

3. Une lettre à Bessarion : Τῷ δεσπότη Βησσαρίωνι Ἀνδρόνικος εὐτυχῶς χρῶ. Incipit : ἐμοὶ μὲν, ὧ σοφώτατε⁷.

4. Défense de Théodore Gaza contre Michel Apostolios⁸.

5. Ἀνδρονίκου Βυζαντίου ἐπίγραμμα ἐν ἑξαμέτρῳ εἰς τὸ Βησσαρίωνος, καρδιώλεως καὶ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ὑπὲρ Πλάτωνος βιβλίων⁹.

1. Voici, d'après Allatius (*de Georgiis*, p. 393), la souscription de ce manuscrit, aujourd'hui à la bibliothèque Barberini : ἐτελεῖσθαι τὸ παρὸν βιβλίον, ποιήσιν περιέχον Κοῦντου Καλαθρόυ, ἐπιστρέψαντός μου ἐξ Ἀλβιδώνης τῆς Βρετανικῆς νήσου, ἐν πόλει τοῦ Παρισίου ἐν τῇ Γαλλίᾳ, χειρὶ Γεωργίου Ἐρμωνύμου τοῦ Σπαρτιάτου, πεμφθέντος ὑπὸ τοῦ μεγίστου ἀρχιερέως Σίξτου τετάρτου, ἐπ' ἐλευθερίᾳ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Τύρκης, ζῆτι ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως αὐοσ', τρίτῃ φθίνοντος ἑκατομβαιῶνος μηνὸς κατὰ Ἀθηναίους, δν ἰούσιον ῥωμαϊστὶ καλοῦσιν.

2. Voy. plus haut, p. lrv, note 1.

3. Dans sa lettre à Jean Pardo : ἡ μὲν γὰρ τῶν τυραννούντων φειδωλία Θεόδωρον ἐς ἄκρον πάσης σοφίας ἐληλακότα ἐς Καλαθρίαν ἀπήλασε..... Ἀνδρόνικον δὲ τὸν Καλλίστου ἐς τὰς Βρετανικὰς νήσους, ὅπου φίλων ἔρημος τέθνηκε (IRIARTE, *Reg. Biblioth. Matritensis codd. gr. mss.*, p. 291.)

4. Publiée par Boissonade, *Anecdota graeca*, t. V, pp. 420-426. Sur GEORGES PALÉOLOGUE DISYPATOS, consulter Du Cange, *Familiae Byzantinae*, pp. 256-257.

5. MIGNÉ, *Patrologie grecque*, t. CLXI, col. 1131-1142.

6. *Ibid.*, col. 1138.

7. Se trouve dans l'*Escorialensis*, Φ-III-15, f. 165vo. — Voy. Miller, *Catalogue des mss. grecs de l'Escorial*, p. 177.

8. Nous n'avons pu retrouver la trace de cet écrit.

9. *Laurentiani grecs* nos 21 et 24 du pluteus 31.

